

LUNDS
UNIVERSITET
Socialhögskolan

“Känslokall” i ett känslofyllt arbete

- En kvalitativ studie om sex manliga socionomstudenters känslohistoria och syn på framtida yrkesroll.

Aron Alpner & Isac Hansson

Kandidatuppsats SOPA 63
VT 2019

Handledare: Hans Knutagård
Examinator: Rikard Eriksson

Abstract

The tasks of a social worker often require the abilities of both the understanding of one's own as well as the client's emotions. Meanwhile many studies show that men are emotionally restricted and have difficulties handling emotions. The purpose of the study was to explore the emotional history of men who are studying to become social workers and how it might affect their future profession. In doing so this qualitative study has acquired empirical data using Johansson's structure for narrative interviews to harvest long and detailed descriptions of the respondent's emotional history. In analysing the conducted interview's the empirical data was discussed through three theories: mainly Collins theory of (1) interaction rituals but also (2) emotion sociology and (3) masculinity norms. The results suggest that the students express and manage emotions surprisingly well despite that the majority have experienced difficulties in expressing emotions in their youth. This due to the norms of being a man and negative interaction rituals. Throughout the stories of the respondents it becomes clear that the interactions of the past play a significant factor in their ability to handle and express emotions in the present. The results of the analysis also suggest that it is mainly through their positive interaction rituals that the desire to help people and furthermore engage in the profession as a social worker is born.

Key words: Emotion, masculinity norm, social work, interaction ritual chains, male students, narrative method.

Förord

Ett stort tack till er sex personer som ställt upp på intervju och låtit oss få ta del av era livsberättelser. Ni har frikostigt öppnat upp era liv och känslor vilket gjort studien möjlig.

Vidare vill vi tacka vår handledare som tagit oss under sina vingar och guidat oss igenom uppsatsens alla med- och motgångar.

Innehållsförteckning

Titelsida	1
Abstract	2
Förord	3
1 Inledning	5
1.1 Problemformulering	5
1.2 Syfte och frågeställningar.....	7
1.3 Definitioner av begrepp	7
1.4 Aktuellt kunskaps- och forskningsläge	8
1.5 Arbetsfördelning	10
2 Teoretiska utgångspunkter	11
2.1 Interaktionsritualer	11
2.2 Emotionssociologi.....	13
3 Metod	16
3.1 Val av metod	16
3.2 Förförståelse	17
3.3 Forskarrollen.....	17
3.4 Narrativ intervju	18
3.5 Urval och avgränsningar	19
3.6 Tillvägagångssätt.....	19
3.7 Transkribering	20
3.8 Analysmetod	20
3.9 Tillförlitlighet och äkthet.....	21
3.10 Etiska överväganden.....	23
4 Resultat och analys	25
4.1 Kalle	25
4.2 Lars.....	29
4.3 Rasmus	31
4.4 Emanuel	34
4.5 Robin	36
4.6 David	39
4.7 Övergripande analys.....	42
5 Avlutande diskussion	43
6 Referenser	45

1 Inledning

1.1 Problemformulering

Svenskar är idag relativt medvetna om de könsnormer och förväntningar som präglar vårt samhälle och arbetar således för att jämna ut dem. Debatten inom könsnormer handlar ofta om löneskillnader, föräldraledighet, och så vidare. Ett ämne som dock sällan diskuteras inom området är män och kvinnors möjligheter och likheter i att uttrycka känslor. Många män pratar sällan om känslor och har svårt att sätta ord på det dem känner. Mia Sjöström har skrivit en artikel i Svenska dagbladet med rubriken *Män är inte fostrade att prata känslor*. I artikeln intervjuas två chefer som deltagit i en kurs tillsammans med andra manliga chefer. Där fick de bland annat öva på att prata om känslor tillsammans, en av cheferna, Mathias säger:

Det var ovant. Jag upplever att jag kan ha svårt att sätta ord på mina känslor. På kursen fick vi verkligen jobba med att känna efter. Det var nyttigt att tillåta mig det och inse att jag är samma Mathias, även om jag sätter ord på det jag känner.

Mathias fortsätter med att han inte brukar prata om känslor, särskilt inte med andra män (Sjöström 2009). Mathias är inte ensam med att vara man och ha svårt att prata om känslor. Nicki Sideridou har skrivit en master, *Emotioner och emotionella uttryck i Sverige och Grekland*. I uppsatsen jämför hon emotioner och emotionella uttryck i Sverige och Grekland och hur de påverkas av exempelvis kultur. Hon menar att män är återhållsamma med känslor och har en så kallad "emotionell kontroll" för att inte framstå som känslomässiga. Däremot beskriver hon hur sportarenan kan vara en plats där män tillåts släppa på sin emotionella kontroll och får kompensera för den spända vardagen. På sportarenan blir det tillåtet att gråta, skratta, krama och kyssa andra män men när de lämnar sportarenan återgår allt till det normala och den emotionella kontrollen återgår (2011, s. 17f). Eva Randell har i sin doktorsavhandling *Adolescent boys' health - managing emotions, masculinities and subjective social status* skrivit om pojkar i adolescensen och deras möjligheter att hantera känslor. Hon skriver att det manliga idealet och hur man bör undertrycka känslor börjar i tidig ålder då pojkar får lära sig att dölja känslouttryck som förknippas med sårbarhet. Känslorna

undantrycks för att pojkarna ska leva upp till samhällsnormen om hur en man ska hantera och uttrycka sina känslor (2016, s. 15).

I många socionomyrken är känslor något socionomer möter varje dag, man får möta tragiska livsöden, svåra familjesituationer och utsatta barn. David Howe skriver i sin bok *The emotionally intelligent social worker* om vikten av emotionell kompetens hos socialarbetare för att hantera och bemöta yrkets olika situationer. Han menar att en emotionellt kompetent socialarbetare kan hantera klientens men också sina egna känslor (2008, s. 8f). Författarna till uppsatsen är män som har upplevt känslomässig begränsning både under uppväxten men också i det vuxna livet. Begränsningen har tagit sig uttryck i skam över att vara känslös och oförmåga att gråta. Författarna studerar till att bli socionomer och arbeta med behandling vilket är ett yrkesval som tidigare nämnt kräver emotionell kompetens. Vårt intresse och delvis studiens syfte är därför att intervjua sex manliga socionomstudenter och undersöka deras livsberättelse utifrån känslor. Går det att se några mönster i hur de hanterar och uttrycker känslor i deras uppväxt? Studien är också intresserad av deras val av yrke, varför har ett "känsloryke" intresserat dem och hur påverkar tidigare erfarenheter deras framtida yrkesroll? Anledningen till att studiens urval är studenter och inte examinerade socionomer är flera. Dels på grund av bekvämlighet då författarna har socionomstudenter lättillgängliga men också för att socionomstudenter tvingas reflektera kring sin framtida yrkesroll till skillnad från examinerade socionomer som redan är i yrkesrollen. Reflektionen skulle kunna ge nyanserade svar där studenterna kan ställa sig mer kritiska till hur livsberättelsen påverkar deras framtida yrkesroll. För att samla in empirin använder studien narrativa intervjuer. Intervjuformen är intressant när forskaren är ute efter djupgående empiri då narrativa intervjuer låter respondenten tala fritt om sin historia. Alan Bryman har i sin bok *Samhällsvetenskapliga metoder* gett exempel på narrativ forskning som använt flera intervjutillfällen per respondent, vilket är fördelaktigt om forskaren vill få respondentens liv berättat. Bryman fortsätter med att det kan vara mer passande med ett intervjutillfälle per respondent om studien är intresserad av specifika händelser i respondentens liv. Eftersom denna studie specifikt vill studera manliga socionomstudenters livsberättelse i relation till deras känslor har ett intervjutillfälle per respondent varit mer lämpligt (2011, s. 417f). Författarna anser att studien är av relevans för socialt arbete då den eventuellt kan öka förståelsen kring manliga socionomstudenters känslor med koppling till deras framtida yrkesroll. Eftersom det enligt vår efterforskning saknas studier inom området "manliga

socionomstudenters känslöhistoria” är studien relevant inte bara för socialt arbete utan även för forskning.

1.2 Syfte och frågeställningar

Syftet med studien är att undersöka sex manliga socionomstudenters känslöhistoria och hur de upplever att den kan påverka dem i deras framtida yrkesroll.

Syftet nedbrutet i frågeställningar:

1. Hur beskriver socionomstudenterna att de upplever sin känslöhistoria?
2. Hur uttrycker de känslor? Vilka hinder/möjligheter framträder?
3. Hur upplever de att deras känslöhistoria påverkar deras framtida yrkesroll?

1.3 Definitioner av begrepp

I stycket förtydligas begreppen narrativ, emotioner och mansnormer. Begreppen valdes för att de används flitigt genom studien samt då det finns flera tolkningar av begreppen. Det är viktigt att läsaren är införstådd med vilken definition studien använder för att undvika missförstånd.

Narrativ - kan ses som synonymt till berättelse. Narrativ går vidare att se som livsberättelser där en individ får berätta det den varit med om. Anna Johansson menar att berättande kan beskrivas som en universell mänsklig aktivitet, genom vårt berättande kan vi skapa mening av våra erfarenheter. Vidare menar Johansson att narrativ är grundläggande för att skapa struktur, sammanhang och beskriva ett fenomen. Det finns ett flertal möjliga sätt för att studera och tolka berättelser till exempel är socialkonstruktivism eller språkliga studier vanliga metoder (2005, s. 16f).

Emotioner - Det finns ett flertal tolkningar gällande emotioner och känslor. Dahlgren och Starrin beskriver i sin bok *Emotioner, vardagsliv och samhälle* emotioner som synonymt till känslor (2004, s. 15). Skilt från Dahlgren och Starrins teori finns Åsa Wettergren som i sin bok *Emotionssociologi* beskriver emotioner och känslor som tydligt åtskilda (2013, s. 11). Studien kommer att följa Wettergrens teori gällande emotioner. Hon gör i sin bok en tydlig definition, “Känslor är vad vi känner inåt och emotioner är vad vi kommunicerar utåt genom uttryck” (2013, s. 16). Gemensamt för Dahlgren och Starrin samt Wettergren är dock tanken

om att emotioner är en grundsten för mänsklig interaktion och skapandet av sociala band. Wettergren menar att för att förstå varför någon agerar på ett visst sätt räcker det inte bara med att förstå hur den tänker, vi måste också förstå hur den känner (2013, s. 11).

Känslhistoria - Enligt Anna Johansson studerar narrativ metod individers livsberättelser (2005, s. 17). Då uppsatsen vill studera individers livsberättelse men med särskilt fokus på känslor behövdes ett nytt begrepp. Idag är begreppet känslhistoria förknippat med studier av känslor i historien, se till exempel Brita Plancks avhandling om hur känslor som kärlek förändrades mellan 1750-talet och 1900-talet (2014, s. 6, 21). Vid efterforskning hittades inget begrepp för att studera upplevda känslor i en individs livsberättelse. För att tydligt beskriva vad uppsatsen vill studera krävdes en ny definition av begreppet känslhistoria. Med känslhistoria menas i denna studie det en individ berättar att den upplevt av känslor, under sin uppväxt och ända fram till idag.

Mansnormer - Att behöva passa in i fack och normer gäller för de flesta individer, män är inget undantag. Tankar om att män inte får gråta, kramas eller vara emotionella är för många en självklarhet. Oransky och Fisher pekar på fyra tydliga mansnormer: Ständig ansträngning att visa sig modig och stark, att alltid kunna retas och bli retad, heterosexism och känslomässig begränsning (2009, s. 57, 58). Mansnormerna pressar ständigt män till att bete sig på ett visst sätt för att passa in och inte bli utstötta ur sociala sammanhang. För att få en djupare förståelse gällande bland annat normer kommer nästa stycke att bli en utläggning över det aktuella kunskaps- och forskningsläget.

1.4 Aktuellt kunskaps- och forskningsläge

I stycket presenteras det aktuella forskningsläget inom studiens område. Kapitlet syftar till att ge läsaren en överblick om forskning som finns och vilka kunskapsluckor som kan existera.

Narrativ forskning

Den narrativa forskningsmetoden har utvecklats under en lång tid men har inte alltid ansetts som vedertagen eller vetenskaplig nog. Tanken om att inte vara "tillräckligt vetenskaplig" grundar sig i 1900-talets utveckling av kvantitativa studier och tanken om att kunna bevisa sina studier med siffror menar Hector Prieto. Han fortsätter dock med att sedan dess har intresset för subjektivitet ökat och narrativ forskning har därmed tagit tillbaka sin rättmätiga

plats (2006, s. 7). Catherine Riessman är en av pionjärerna inom den narrativa forskningsmetoden. Vilket märks tydligt då Riessmans studier ligger till grund för ett flertal böcker och har refererats flitigt av bland annat Anna Johansson i sin grundläggande bok inom narrativa studier (Riessman 2008; Johansson 2005). En betydande narrativ studie är Anna Johanssons avhandling som hon genomförde i en by i Nicaragua. Där intervjuade Johansson femton kvinnor i åldrarna 20–72 år under åren 1991–1995. Syftet med studien var att undersöka identitetskonstruktioner hos kvinnorna som bodde i byn León genom deras livsberättelser (2008, s. 340f). Ett annat exempel på narrativa studier inom socialt arbete är Karin Kullbergs avhandling om män som arbetar i socionomyrket, där fokuserade hon på männens karriär, maskulinitet och minoritet inom yrket (2006, s. 12f). Kullbergs avhandling är en av få studier som adresserar män och maskulinitet i socialt arbete med narrativ metod. Dock finns det en avsaknad i den funna forskningen på narrativa studier gällande mäns känslor, utan fokus på viss grupp eller samhällsnivå.

Emotioner och maskulinitet

Banbrytande inom maskulinitets- och manlighetsforskning är Raewyn Connells med sin bok *maskuliniteter* där hon bland annat tar upp mäns känslomässiga begränsningar och svårigheter. Hon menar att män och framför allt pojkar har svårt för att visa sina känslor då de riskerar att bli stämplade som homosexuella. Homofobi menar hon leder till ett förtryckande av känslor för att passa in i den manliga gemenskapen (2008, s. 252). Samtidigt finns det forskning som menar att män har blivit mer känslosamma och bättre på att visa känslor. *Are men getting more emotional? Critical sociological perspectives on men, masculinities and emotions* är skriven av De Boise och Hearn och problematiserar uppfattningen om att män är emotionellt begränsade. De presenterar bilden av en "mjukare" maskulinitet där män uttrycker mer känslor än vad mycket annan forskning presenterar idag (2017, s. 1f). De använder också Pease artikel *The politics of gendered emotions: disrupting men's emotional investment in privilege* för att sätta mäns känslor i ljuset av jämställdhet. Pease menar att mäns distansering till känslor är en del av patriarkatet där män tillåts vara hårdare i relation till kvinnor som ska vara traditionellt mjuka (2012, s. 1). De Boise och Hearn menar att det är av vikt att trenden av den mjukare mannen presenteras och att män tillåts vara mer emotionella för jämställdheten (2017, s. 1f).

Emotioner i socialt arbete

David Howe har som tidigare nämnts skrivit boken *The emotionally intelligent social worker* där han redogör för känslor och dess betydelse inom socialt arbete. Han menar att några av våra starkaste känslor uppkommer i relationer med andra människor: avundsjuka, skam, ånger, glädje, sorg och längtan. Howe skriver att när förståelsen om sig själv i relation till känslor ökar blir vi också visare. Han menar att det ökar personens sociala kompetens när denne lär sig att till exempel kontrollera sin ilska eller känna igen att någon är ledsen och agera utifrån vad som behövs. Exempel på dessa behov kan vara ett lyssnande öra, uppmuntrande ord eller utrymme att vara ensam. Howe skriver att emotionell kompetens ökar den sociala kompetensen och det är mycket viktigt att socialarbetare besitter emotionell kompetens för att kunna utföra ett bra arbete. En bra socialarbetare kan enligt Howe identifiera känslor både i sig själv men också hos klienten och sedan agera korrekt utifrån dem (2008, s. 1, 8f).

Insamling av forskning till kunskapsläge

Inledningsvis har sökningar gjorts via LUBsearch och Google, handledaren till detta arbete har bidragit med råd och tips gällande böcker och sökning. De sökord som använts är bland annat "narrativ", "emotion*", "maskulinitet", "gender emotion". Sökningarna ledde fram till avhandlingar, forskningsartiklar och kandidater. Vid sökning av forskning gällande män och deras känslor var det svårt att hitta studier och litteratur som bara handlade om män och inte kvinnor. Det var också lätt att fastna i bland annat mansnormer istället för känlostudier. Vid denna punkt erbjöds stöd av bibliotekarie som kom med tips och råd för vidare sökning. Den forskning som har gjorts gällande män och känslor har till största del sett till män i olika positioner, likt chefer, eller män inom ett visst område, till exempel missbrukare.

1.5 Arbetsfördelning

Under uppsatsen har författarna genomgående arbetat tillsammans men haft huvudansvaret för olika delar. Då majoriteten av tiden spenderats i samma arbetsrum är båda väl införstådda med de olika delarna och har tillsammans resonerat fram genom arbetet. Under intervjuerna har författarna turats om att leda samtalen och vara den mer passiva för att båda ska kunna se de olika perspektiven och ge feedback till varandra. När materialet transkriberats skrev författarna för första gången uppdelat både geografiskt men också i arbetet. En var mer effektiv transkriberare och den andre fick då skriva på andra delar av studien, för att utnyttja

våra styrkor. Författarna har genomgående bett varandra om råd och läst igenom texterna tillsammans för att få nya ögon på det skrivna. Under analysen och tematiseringen arbetade författarna tätt och använde whiteboards för att tillsammans få grepp om empirin.

Arbetsfördelningen har fungerat väl och vi har kompletterat varandra på ett sätt som har gynnat uppsatsen. Låt oss nu gå vidare och se på de teoretiska utgångspunkter som studien använt.

2 Teoretiska utgångspunkter

I kapitlet presenteras de teorier studien använt för att analysera den empiri som samlats in från intervjuerna. Teorierna fungerade som glasögon som ses igenom för att tolka och förstå empirin. Socialkonstruktivistiska teorin ligger som grund till våra teoretiska utgångspunkter.

Det är ur socialkonstruktivismen som de tre teorier uppsatsen använt härstammar från.

Begreppet socialkonstruktivism nämns inte vidare i arbetet men det är av vikt att en kort presentation görs innan de resterande teorierna presenteras. För att förklara

socialkonstruktivism används Søren Wennerbergs bok *Socialkonstruktivism - positioner, problem och perspektiv*. Wenneberg beskriver socialkonstruktivism som en kritisk kraft som ser bakom det direkta och omedelbara. Teorin försöker se igenom de första fenomenen och gå in på djupet och studera de bakomliggande faktorerna som styr. Wenneberg menar att socialkonstruktivismen säger sanningen om verkligheten som döljer sig bakom det direkta vi ser. Människors handlingar är enligt Wenneberg inte naturbestämda utan socialt konstruerade, vi agerar olika beroende på kulturer och normer. Förutom att handla utifrån sociala konstruktioner uppfattar vi även världen utifrån dem. Wenneberg skriver att till exempel gråt upplevs olika beroende på den sociala kontexten (2009, s. 9f). De livsberättelser som studeras i studien har alltså tolkats djupare än det första vi hört. Bakom handlingarna och känslorna finns något djupare som kan studeras och föra en närmare sanningen. De tre socialkonstruktivistiska teorierna som presenteras nedan syftar till precis detta, att ge nytt ljus till det direkta och en djupare mening till livsberättelserna.

2.1 Interaktionsritualer

Studien har till största del använt Randell Collins teori om interaktionsritualer som teoretisk utgångspunkt för att tolka och analysera empirin från intervjuerna. Sammankopplat till Collins teori användes emotionssociologi och mansnormer. Collins beskriver i sin bok *Interaction Ritual Chains* hur våra vardagliga möten och interaktioner med andra individer kan betraktas som ritualer. Ritualer kan vara allt från en fika mellan två vänner till en hejarklack för ett fotbollslag. Ritualerna, eller interaktionsritualerna menar Collins har fyra kriterier. Det första är fysiskt deltagande, det måste finnas två eller fler fysiskt samlade, det andra kriteriet innebär att det krävs en tydlig gräns för vilka som är en del av ritualen. Tredje kriteriet är ett gemensamt fokus i gruppen och det fjärde är att gruppen delar en gemensam känslomässig koppling eller erfarenhet (2004, s. XII, 48). Resultatet av positiva interaktionsritualer menar Collins blir en gemensam solidaritet, symbolism och individuell emotionell energi. Det Collins menar med emotionell energi (EE) är en individs känslor som höjs och sänks beroende på de interaktionsritualer individen är en del av, eller stängs ut ur. Författaren menar vidare att en god interaktionsritual kan få en individ att känna sig starkare, tryggare och öka självförtroendet inför senare ritualer. Den ökade emotionella energin vid en viss interaktion leder till att individen kommer att söka liknande interaktioner i framtiden för att än mer öka sin EE. Däremot kan också negativa eller misslyckade sociala interaktioner leda till lågt EE. Vidare avgör den emotionella energin hur en individ kommer att gå vidare till andra interaktionsritualer. Har en individ lågt EE kommer den att föra med sig det till framtida liknande ritualer, individen kan till exempel vilja undvika gruppen och uppleva sig alienerad enligt Collins (2004, s. XII, 38, 108). Det som kopplar samman en individs olika interaktionsritualer kallar Collins för kedjor. Kedjorna menar Collins binder ihop våra tidigare interaktioner i system och kedjan påverkas av vår EE. Då vi interagerar med andra agerar vi utifrån tidigare liknande ritualer vi tagit del av, vi förstår då hur vi ska agera, våra interaktioner blir därmed delar i kedjan av tidigare ritualer (2004, s. XII, XIV).

Varför är interaktionsritualer en användbar teori? Collins pekar på ett antal viktiga argument för interaktionsritualers relevans. För det första studerar teorin själva situationerna och dess struktur och dynamik. För det andra menar Collins att ritualer skapar kulturella symboler, han menar att interaktionsritualer visar på när och hur kulturella symboler skapas och formas (2004, s. 32). Författaren visar också på att det är individen som är interaktionsritual kedjan, varje person är skapad av kedjor och bär med sig dem in i nya ritualer (2004, s. 5). Andra symboler som skapas genom interaktionsritualer kan enligt Collins fungera som markörer i grupper, symbolerna kan skapas för att visa på skarpa gränser gentemot främlingar eller andra

grupper (2004, s. 95). Ett exempel på symboler kan vara intervjun med Robin som presenteras i analysen. Robin var i sin ungdom en del av en ung invandrartät grupp där de alla sa “fuck it världen”, och tillsammans skapade starka symboler gentemot andra grupper och samhällsklasser, men mer om Robin längre fram. Collins menar att det som binder ihop samhället, det som föder konflikt och det som uppehåller stratifiering är känslor. Han menar också att om vi kan förstå varför en individ känner vissa känslor vid ett visst tillfälle skulle vi kunna få ökad förståelse av mänskligt handlande (2004, s. 103). Att förklara en individs orsak till sina känslor är en svår uppgift, men ett sätt är att se på individens handlingar utifrån ett emotionssociologiskt perspektiv.

2.2 Emotionssociologi

Emotionssociologi har användbara begrepp för att bredda förståelsen av interaktionsritualer. Emotioner kan, som nämnts tidigare av Wettergren, beskrivas som handlingar grundade i känslor. Bakom varje handling finns en emotion, en känsla som har lett fram till just den handlingen (2013, s. 11). Sociologi definieras av Thomas Brante som läran om samhället, sociologin strävar enligt Brante efter ökad förståelse av mänskligt handlande och tänkande, från två individers möte till internationella relationer (2013, s. 95f). Vid en direkt kombination av de två begreppen uppstår begreppet emotionssociologi. Emotionssociologi förklarar hur emotioner ligger till grund för våra sociala handlingar menar Dahlgren och Starrin (2004, s.15ff). Som nämnts tidigare av författarna kan emotioner beskrivas som indikatorer på hur det ser ut i våra relationer till medmänniskor, alltså spelar emotioner en mycket viktig roll i den sociala gemenskapen (2004, s. 15). Författarna menar vidare att emotioner är ett centralt studiemedel för att förstå individer och deras relationer. De menar till exempel att starka emotioner som ilska, skam och stolthet knyter samman individer för att skapa förändring (2004, s. 17, 28).

Wettergren menar att vi kan se en ökning i hur mycket människor pratar om sina känslor (2013, s. 12). Det finns en ökande mängd relationsböcker och känslöhanteringsböcker, till exempel Guy Winchs - *Första hjälpen för känslor: praktiska råd när livet gör ont* (2014) samt Doris Dahlin och Maggan Hägglunds - *Drunkna inte i dina känslor : en överlevnadsbok för sensitivt begåvade* (2013). I skolor och på arbetsplatser talas det om emotionell intelligens, självkänsla och stress. Det görs också antaganden om att människor presterar och mår bättre när de har nära kontakt till sina känslor. Även samhällsforskning har fått ett ökat intresse för

emotioner och dess roll i samhället menar Wettergren. Även om det är allt mer tillåtet att tala om sina känslor får vi inte visa upp dem precis som vi kanske önskar eller hade föredragit. Hon menar att vi förväntas hålla tillbaka spontana och intensiva känslor (2013, s. 14).

Ett viktigt begrepp inom emotionssociologin enligt Dahlgren och Starrin är det Thomas Scheff kallar för sociala band. Författarna menar att det är trygga och sociala band som håller ihop ett samhälle. Scheff menar enligt Dahlgren och Starrin att alla individer är i behov av trygga sociala band. Författarna fortsätter med att det finns indikatorer för de sociala banden, skam och stolthet. Skammen är här tecken på otrygga och hotade sociala band medan emotionen stolthet visar på trygga och säkra band (2004, s. 91f). Dahlgren och Starrin fortsätter sedan enligt Scheffs teori med att beskriva varför vi fogar oss efter gruppens agerande eller uppfattning. De menar att ett likformigt beteende belönas av gruppen till exempel i form av belöning eller bestraffning (2004, s. 95). Begreppen, sociala band samt skam och stolthet, blev relevanta för analysen då våra respondenter i sina berättelser bland annat visat på grupptillhörigheter där de upplevt både skam och stolthet. Vidare har de intervjuade visat på sociala band där de inte alltid passat in och behövt följa vänner och gruppens beteende för att passa in, trots motstridighet. Begreppen och särskilt sociala band kan tydligt kopplas till Collins (2004) teori om interaktionsritualer. Vidare kan begreppen skam och stolthet ge en vidare bild till de kedjor Collins menar bildas i interaktionsritualerna.

2.3 Mansnorm

Likt emotionssociologi fungerar mansnormer som ett komplement till interaktionsritualer. Normer definieras av Nationalencyklopedin som angivelser för vad som anses vara normalt, exempelvis heterosexuella förhållanden. NE beskriver att i normativa samhällen har människor som lever efter normen lättare för att få exempelvis makt och pengar. De fortsätter med att det krävs mod för att våga gå emot normen i samhället (NE). Vad är mansnormer? Ett sätt att se på mansnormer, som också lyfts i definitioner av begrepp, är den definition Oransky och Fisher gör av fyra olika mansnormer pojkar och män följer för att passa in och upplevas som typiskt "manliga". Den första normen författarna tar upp är ständig ansträngning, med det menar Oransky och Fisher att pojkar konstant måste visa sig starka och modiga för att uppfattas som manliga. Den andra normen författarna lyfter är att pojkar måste kunna retas och bli hårt retade tillbaka, utan att visa sig svaga. Tredje normen är heterosexism, det innebär att pojkars manlighet definieras i motsats till typiskt feminina eller "bögiga" drag. Fjärde och

sista normen författarna lyfter är känslomässig begränsning, detta innebär att en man eller pojke måste dölja sina känslor och vara emotionellt osårbar för att uppfattas maskulin (2009, s. 58, 63). Då Oransky och Fisher genomförde en studie gällande de fyra mansnormerna fick de fram att pojkar som följer normerna bland annat förstärkt sin antifemininitet, ökat sin aggression och fått låg förmåga att ha intimitet med vänner (2009, s. 64). De mansnormer som Oransky och Fisher nämner går tydligt att koppla till de intervjuer som analyserats. Bland annat går det att se exempel på känslomässig begränsning i intervjuerna.

Vad skapar och uppehåller normerna? Connell skriver i sin bok *The men and the boys* om hur maskulinitet och normer upprätthålls till stor del i skolans värld. Hon menar att pojkar sätts i en mall där de ska förstöra, störa och kräva uppmärksamhet. Därav får skolan stor del av skulden för pojkars "uppfostan" och agerande, men Connell menar att det inte räcker med att skylla på skolan. Hon förklarar att det inte endast är skolan som formar maskuliniteter utan att det finns andra viktiga arenor som påverkar. Connell menar istället att det är de emotionella strukturerna inom familjen som är en mycket stark influens i formandet av manlighet. Connell ger ett tydligt exempel ur en livsberättelse där en man förklarar att han som pojke fick höra av sin pappa att han inte var tillräckligt stark och duktig på sport. Han fick inte ett cricketrack för att han kastade som en flicka. Connell förklarar att skolan sedan lägger ett till lager på mannens erfarenheter från familjen, då han får han stämpeln som "tjejig" och att hans intressen blir kallade löjliga (2000, s. 91f, 150f). Det Connell pekar på i skapandet av mansnormer kan tydligt kopplas till Collins (2004) interaktionsritualer. Både Connell och Collins menar att samhällsstrukturer och relationer har stor påverkan på individer, inte minst relationer och ritualer i hemmet.

3 Metod

I kapitlet beskrivs val av metod och hur intervjuerna har utförts. Överväganden i val av metod och de avgränsningar som gjorts för att få fram urvalet kommer också presenteras. Mot kapitlets slut görs en reflektion över forskarrollen och tillvägagångssättet i analysen. Slutligen förs en diskussion gällande studiens tillförlitlighet och äkthet.

3.1 Val av metod

Inför valet av metod krävdes ett övervägande om utformningen av en kvalitativ eller kvantitativ studie var mest passande. Då studien undersöker känslor kan en kvantitativ studie bli problematisk. Känslor är svårdefinierade och kan skilja sig avsevärt mellan personer, till exempel känslan ilska har olika betydelse och påverkan beroende på individen. I kvantitativa studier finns inte samma möjlighet att ställa följdfrågor som hjälper forskaren att definiera respondentens svar gällande känslor. Genom att inte kunna ställa följdfrågor om hur respondenterna definierar sina känslor kan materialet bli svårt att tolka och analysera. Det var genom ovanstående resonemang som det blev klart för oss att en kvalitativ studie skulle bäst besvara studiens syfte och frågeställningar.

Ytterligare ett viktigt övervägande i forskningsprocessen är valet av den kvalitativa metod som lämpligast bör användas. Det var viktigt att den valda metoden tydligt följde studiens syfte och kunde ge svar på forskningsfrågorna. En av de vanligaste metoderna inom kvalitativ forskning är intervjuer. Metoden är populär då den ger forskaren möjlighet att gå in på djupet och ta del av respondenternas tankar och upplevelser. Intervjuer är också omtyckta då de ger flexibilitet, eftersom intervjuerna kan formas olika beroende på vad som intresserar forskarna och vilka nya tankemönster som respondenterna kan väcka (Bryman 2011, s. 412f).

Fördelarna med intervjuer är i studiens fall många och det blev därför den metod som slutligen valdes.

Tidigt bestämdes att semistrukturerade intervjuer var den intervjuform som skulle passa studien bäst. Intervjuformen ger både struktur och möjlighet att följa respondenternas unika svar och tankemönster. Senare introducerades narrativa intervjuer, vilket var en ny metod för författarna. I narrativa intervjuer är forskaren intresserad av respondentens berättelse. Till skillnad från semistrukturerade intervjuer används här ingen intervjuguide och det finns

endast en övergripande struktur. Intervjuaren är i narrativa intervjuer intresserad av att låta respondenten berätta fritt eftersom intervjuaren lättare då kan fånga respondentens unika livsberättelse och uppfattning (Larsson, Sjöblom, Lilja 2008, s. 37f). Efter insamling och läsning av forskning om narrativa intervjuer och dess utformning bestämdes att metodvalet borde ändras från semistrukturerade intervjuer till narrativa intervjuer. Mer om narrativa intervjuer och dess fördelar och nackdelar presenteras senare i metodavsnittet.

3.2 Förförståelse

Kirsti Malterud skriver om förförståelsen som ett bagage författarna har med sig in i forskningsprojektet. Hon menar att bagaget delvis består av forskarnas egna erfarenheter. Studiens författare är manliga socionomstudenter som har funderingar och erfarenheter av att vara män och prata om känslor. Egna livserfarenheter kan påverka hur intervjuer och material uppfattas och tolkas. Livserfarenheterna kan också ge författarna passion till studien och dess betydelse för målgruppen. Ytterligare en del i bagaget är enligt Malterud yrkesmässiga erfarenheter. En av författarna har erfarenheter från tidigare arbetstillfällen där samtal med män och deras känslor uppstått. Slutligen består bagaget enligt Malterud av den förförståelse vi fått från tidigare forskning, teorier och hypoteser (2009, s. 44f). Det har varit positivt att vara två som gör studien tillsammans, författarna har kunnat hjälpa varandra att släppa gamla tankemönster och vara öppna för det respondenten förmedlar. Bagaget kan vara positivt om det används på rätt sätt, det kan göra författarna engagerade och väl insatta i ämnet. Däremot om förförståelsen används på fel sätt kan den göra författarna blinda och ignoranta.

3.3 Forskarrollen

Författarna till uppsatsen är manliga socionomstudenter och ingår således i studiens målgrupp. Forskarrollen går att kritiseras då den kan färgas av egna upplevelser och tankar som gör författarna partiska. Bryman beskriver fenomenet som "going native", alltså att forskaren tappar sin samhällsvetenskapliga infallsvinkel i samband med att forskaren blir en av dem som studeras (2011, s. 390). Det kan också ses som en tillgång då det upptäcktes mönster och fenomen i männens berättelser som för andra hade varit dolda. Det är också en intressant tanke huruvida det påverkade respondenternas känslöhistorier att intervjuarna var män i samma ålder. Det skulle kunna ha varit ytterligare ett hinder för dem att ta upp känsliga berättelser.

3.4 Narrativ intervju

Det finns många olika intervjumodeller att välja mellan där var och en har både för- och nackdelar. Efter fördjupning i relevant litteratur stod det klart för oss att en narrativ intervjumodell skulle besvara studiens syfte och frågeställningar bäst. Narrativa intervjuer är fördelaktiga då forskaren är intresserad av respondentens berättelse och händelseförlopp över tid. I vårt fall har respondenten fått berätta fritt om dennes känslöshistoria vilket har synliggjort hur de pratar om känslor och vilka känslor som har varit betydelsefulla. Genom det fria berättandet kunde analys av respondentens ordval och hur de berättade orden ske. Vilket språk användes för att beskriva känslor och händelser i livet, vilken retorik och vilka ord? (Riessman 2008, s. 17; Larsson, Sjöblom & Lilja 2008, s. 32). I likhet med andra intervjumodeller har forskaren i den narrativa intervjun en särskilt viktig och värdefull roll, men den skiljer sig från t.ex. en semistrukturerad intervju med planerade frågor. En viktig del i en narrativ intervju är att skapa utrymme för respondenten att berätta sin historia utan större påverkan från intervjuaren. Det kan vara fördelaktigt som intervjuare att ställa breda och öppna frågor som hjälper respondenten att gräva djupare i sina berättelser för att förtydliga eller få fram annars gömda detaljer (Larsson, Sjöblom & Lilja 2008, s. 37f). Det intervjuaren gör är att skapa berättelsen tillsammans med den intervjuade. Då intervjuaren backar upp, ger samtalsstöd, omformulerar och kanske ifrågasätter den intervjuade kan det fungera som vägledning vart berättelsen tar sin gång. Då respondenten och intervjuaren kan ha olika mål vart de vill föra samtalet är det viktigt att målen skapas tillsammans i förhandling. Viktigt i samtalen blir därför samarbete, empati, kontroll och förståelse (Johansson 2005, s. 251f; Riessman 2008, s. 23f). Eftersom det är den intervjuade som trots allt ska styra själva berättelsen är det viktigt att som intervjuare vara flexibel, nyfiken och följkärlig i vart berättelsen tar sin riktning.

Det finns en utmaning i att upptäcka och synliggöra dolda berättelser hos respondenten. Det är inte lätt att ta upp tunga eller svåra delar i en livsberättelse och därför kan respondenten medvetet utelämna vissa delar om de inte får frågor om dem (Larsson, Goldberg 2008, s.157f). Det kan därför vara till fördel att ställa frågor som hjälper respondenten att synliggöra gömda berättelser om forskaren märker att respondenten tystnar eller inte avslutar ett tankemönster. Självklart bör det ske på ett respektfullt sätt och vill respondenten inte dela vissa berättelser ska det respekteras.

Det finns även flera nackdelar med narrativa intervjuer som studien fick erfaras. Lieblich, Tuval-Mashiach och Zilber menar att det krävs yrkesskicklighet, tålamod och hängivenhet för att utföra narrativ forskning. Att försöka lära sig tekniken genom att läsa böcker och tidigare studier är bra för att förfinas tekniken men det är mycket tidskrävande (2008, s. 195). Eftersom metoden behövde läras in från grunden då ingen tidigare erfarenhet fanns var denna process likt tidigare beskrivning mycket tidskrävande. Ytterligare tid till övning med provintervjuer hade varit önskvärt men då tiden inte fanns upplevdes studiens inledande intervjuer inte hålla samma kvalitet som de senare. Det upplevs som att intervjuerna och analysen utvecklats genom studiens gång och blivit skickligare på att utföra en narrativ studie.

3.5 Urval och avgränsningar

Vid valet av respondenter låg fokus på att göra avgränsningar som gynnar studien. Till exempel togs beslutet att bara intervjua socionomstudenter som avslutat termin tre. Troligtvis kan man efter termin tre lättare reflektera över sin framtida roll som socionom och eventuella yrkesval. Eventuellt har man då fått mer insikt och erfarenhet om vad socionomyrket kan innebära. Vidare var ålder och livssituation viktiga aspekter som vi tog i aktning. Studenterna har troligtvis olika perspektiv på livet beroende på om de är småbarnsförälder eller unga studenter. Försök gjordes därför för att hitta respondenter i olika åldrar men tyvärr utan större framgång, urvalet blev tillslut i åldrarna 20–30 år. Även aspekter som etnicitet, religion och sexuell läggning hade gett intressant bredd på vårt urval.

Studien har använt målinriktat urval, vilket betyder att respondenter har valts ut efter hur väl de troligtvis kommer att kunna besvara forskningsfrågorna. Först och främst har respondenter i geografisk närhet tillfrågats då studien inte har resurserna att resa längre distanser. Då socionomstudenter valts i den geografiska närheten blir urvalet även ett bekvämlighetsurval. Ytterligare en metod för att få fler respondenter var att fråga de intervjuade om de visste någon manlig socionomstudent som skulle vara intressant att intervjua, med andra ord användes snöbollsurvalsmetoden som Bryman (2011, s. 194, 433f) benämner den.

3.6 Tillvägagångssätt

Inför intervjuerna krävdes noggranna och täckande förberedelser då studiens forskare inte har någon tidigare erfarenhet av narrativa intervjuer. Johansson skriver om själva rummet och hur forskaren med enkla medel kan skapa en trygg och professionell stämning. Det görs genom

att bland annat skapa en ram för respondenten med tydlig början och slut. Hon skriver även att intervjuaren fördelaktigt bör presentera syftet och förväntningarna för respondenten redan i början av intervjun (2005, s. 248). Studien har följt Johanssons råd i intervjuerna vilket har haft en positiv effekt då respondenterna upplevts tryggare. För att få tag i respondenter har bland annat det personliga kontaktnätet i olika socionomklasser. Utöver det har en del respondenter specifikt tillfrågats för att ge större mångfald till vårt urval i till exempel ålder och livssituation. Första kontakten med respondenterna har skett genom Facebook där studiens syfte förklarats. Med de som visat intresse har en mer ingående förklaring av vad intervjun innebär och vilken tidsram det handlar om förmedlats. Därefter har tid och plats bestämts tillsammans. Först och främst har neutrala platser föreslagits som erbjuder samtal i privata rum då samtalen kan bli personliga. När intervjuerna ägt rum har kaffe eller te erbjudits för att försöka göra respondenten och även oss själva bekväma. Deras samtycke till att delta och att bli inspelade var alltid ett krav, mer om det i kapitlet om tillförlitlighet. För att inte överväldiga respondenten har en av intervjuerna haft en mer passiv roll under intervjun och den andre tagit mer initiativ och varit ledande. Den passiva har skött stödanteckningar och fått möjlighet att komplettera med frågor mot intervjuns slut (Bryman 2011, s. 419ff).

3.7 Transkribering

Uppsatsen valde att utifrån Brymans rekommendationer transkribera varje intervju skyndsamt efter att den utförts. Det bidrog till att intervjun fortfarande var färsk i minnet och en del oklarheter från inspelningen kunde redas ut. Att intervjuerna transkriberades tidigt bidrog även till att en analys kunde inledas mellan de olika intervjuerna. I analysen uppmärksammades mönster och teman som intervjuaren senare kunde utforska i nästa intervju (2011, s. 428). Riessman menar att transkribering är i sig självt partisk, selektiv och ofullständig, skapad av en forskare. Genom att lägga fram texten och berättelsen på ett visst sätt och sätta narrativa gränser skapas argument för våra åsikter genom transkriberingen (2008, s. 50). I och med det Riessman poängterar har studien strävat efter att göra transkriberingen objektiv genom att transkribera ordagrant vad intervjuare och respondent säger. Ahrne och Svensson menar att det leder till ökad tillförlitlighet då inte endast "bra" eller önskade delar transkriberats (2011, s. 224f).

3.8 Analysmetod

Analysen inleddes redan efter den första intervjun då vi började koda de transkriberade intervjuerna. Analysen utvecklades från intervju till intervju då vi upptäckte nya intressanta teman och mönster. Detta menar Bryman är en bra strategi då det ökar förståelsen för materialet och man undviker att drunkna i kodning då man kan göra det i mindre etapper (2011, s. 524f). Bryman skriver att det kan vara till nytta för analysen att koda brett i början av en analys för att senare "städa upp" och göra kopplingar dem emellan, detta för att inte tidigt hindra kreativiteten hos forskarna (2011, s. 525). Det ledde till att vi läste igenom det transkriberade materialet och strök under alla citat som väckte intressanta tankar och hade en koppling till studiens syfte och frågeställningar. Under analysens gång började mer övergripande teman växa fram från de spridda markerade citaten och de kunde kopplas och ordnas i olika kategorier. Vi bestämde oss för fyra övergripande teman för att kategorisera citaten; interaktioner, emotioner, framtida yrkesroll och mansnormer. Vi var intresserade av citat där respondenterna berättade sin känslöhistoria men också citat där vi kan analysera hur respondenterna beskriver sin känslöhistoria. Bryman menar att en risk i kodning är att man tappas den kontext citaten kommer ifrån och att det kan vara av vikt att få med citaten kopplat till narrativet (2011, s. 526). För att undvika att missa berättelsen runt citatet kan forskaren använda sig av en narrativ analysmetod där fokus ligger bland annat på att hitta kopplingar mellan respondenternas beskrivningar av det förflutna och sin nuvarande situation och framtid (Bryman 2011, s. 527). Riessman beskriver fyra olika modeller av narrativ analys där specifikt tematisk och strukturell analys ansågs passa studien bäst och därför användes. Tematisk analys lägger tyngd på vad respondenten sagt medan strukturell analys betonar mer hur det sagts. Riessman menar att de fyra analysmodellerna inte ska ses helt exklusiva och fristående, hon menar att de kan kombineras och anpassas efter arbetet (2008, s. 18). Genom att kombinera de två modellerna analyserades empirin utifrån ett historiskt perspektiv inte taget ur sitt sammanhang där fokus låg på både det som sagts men också hur det sagts.

3.9 Tillförlitlighet och äkthet

Bryman menar att reliabilitet och validitet är viktiga kriterier för att bedöma kvalitén i kvantitativ forskning. Han fortsätter med att förklara varför begreppen är svåra att överföra i bedömningen av kvalitén i kvalitativ forskning. Till exempel används validitet för att bedöma om studien mätt det den avsett att mäta, validiteten blir därför svår att överföra på kvalitativ forskning då mätning inte alltid är första prioritet. Bryman nämner dock alternativ på validitet

och reliabilitet som kan anses lämpas bättre för en kvalitativ studie. Tillförlitlighet och äkthet är begrepp som avser att mäta studiens kvalitet men är omskrivna för att passa kvalitativa studier (2011, s. 351f). I bedömningen av studiens kvalitet har tillförlitlighet och äkthet använts istället för reliabilitet och validitet. Studiens tillförlitlighet går enligt Bryman att dela in i fyra kriterier: trovärdighet, överförbarhet, pålitlighet och möjligheten att styrka och konfirmera (2011, s. 353f). Nedan kommer beskrivningar av de fyra tillförlitlighetskriterierna och slutligen studiens äkthet att presenteras.

Trovärdighet: Enligt Bryman ska en studie för att uppfylla trovärdighetskriteriet följa de forskningsetiska regler som presenteras i nästa avsnitt. Forskarna till studien ska även kontrollera med målgruppen att resultaten stämmer överens med deras sociala verklighet. Har forskarna uppfattat målgruppens sociala verklighet fel och de inte känner igen sig med forskarna beskrivning tappar studien i trovärdighet menar Bryman. För att kontrollera det har resultatet delats med andra manliga socionomstudenter för att se om de känner igen vår beskrivning. Vilket kallas för respondentvalidering enligt Bryman (2011, s. 354).

Överförbarhet: Enligt Bryman är det i kvalitativ forskning som studerar på djupet och inte bredden svårt att överföra resultaten på annan tid och kontext. Överförbarheten mäts istället i hur tätt materialet är och hur djupgående beskrivningarna är. Är materialet tyngre kan det hjälpa andra forskare att eventuellt överföra resultaten till en annan miljö. Då studien har använt narrativa intervjuer som insamling av empiri har det gett ett djup. Materialet är således djupt men dessvärre inte tätt då endast sex respondenter intervjuats. Överförbarheten blir dessvärre på grund av det låga antalet respondenter inte starkt (2011, s. 355).

Pålitlighet: Studiens pålitlighet bedöms utifrån hur väl forskarna har presenterat och redogjort de olika stegen i forskningen menar Bryman. Hur väl hänger syfte, teori och metod ihop och presenteras tillräcklig information för att förstå tillvägagångssättet (ibid). För att uppnå kriteriet har författarna försökt beskriva studiens process och tillvägagångssätt igenom uppsatsen.

Möjligheten att styrka och konfirmera: Det sista tillförlitlighetskriteriet avser hur väl det går att styrka studiens resultat. Bryman menar att det ska vara tydligt att forskarna försökt vara objektiva genom studien och att egna värderingar inte har påverkat resultaten (ibid). I

avsnittet "forskarrollen" presenterades de faktorer som kan påverka objektiviteten och författarna har försökt hjälpa varandra att lägga egna värderingar åt sidan.

Slutligen har begreppet äkthet använts för att bedöma studiens kvalitet. Enligt Bryman angriper äktheten till skillnad från tillförlitlighetskriterierna funderingar gällande studien i relation till den studerade gruppen. Till exempel: Ger studien en rättvis bild av målgruppen och får de genom studien hjälp att förstå sin situation bättre? Hjälper studien målgruppen att förstå de åtgärder som krävs för att förändra situationen (2011, s. 356f)? Ovannämnda funderingar har burits med under studiens gång och har varit extra relevanta då forskarna själva ingår i målgruppen.

3.10 Etiska överväganden

Studien har följt vetenskapsrådets fyra forskningsetiska principer som sammanfattas i fyra krav: informationskravet, samtyckeskravet, konfidentialitetskravet och nyttjandekravet (2002). För att uppfylla kriterierna för Informationskravet behöver respondenterna tydligt informeras om vad ett eventuellt deltagande innebär och vad studiens syfte är. De skall få informationen innan de fattar beslut om de vill delta i studien eller inte (Bryman 2011, s. 131f; Vetenskapsrådet 2002). Det har inneburit att i samband med första kontakten med respondenterna har studiens syfte presenterats och vad som förväntas med ett deltagande.

Samtyckeskravet är precis som det låter ett krav på att de som deltar i studien ska ha gett sitt samtycke för att informationen skall kunna användas (ibid). Att delta i studien är frivilligt och ingen information har samlats in utan respondentens samtycke, likväl har inte respondenternas berättelser använts utan deras samtycke. Samtycket har de även kunnat dra in under och efter intervjun, då studien vill värna om deltagarna och deras rätt till kontroll över sina livsberättelser. Samtycke har också varit ett krav vid inspelning då ingen har blivit inspelad mot sin vilja.

Konfidentialitetskravet ämnar till att skydda deltagarnas anonymitet. Berättelserna och informationen som samlats in från våra respondenter ska behandlas med respekt och anonymiseras (ibid). Konkret betyder det att namn och information som kan röja deras eller någon annans identitet har anonymiserats. Det inspelade materialet har förvarats på ett

ansvarsfullt sätt för att inte någon annan än författarna till studien ska få tillgång till intervjuerna.

Det sista kravet är nyttjandekravet och syftar precis som de andra kraven till att skydda studiens deltagare (ibid). För att uppfylla kravet har och ska inte respondenternas berättelser användas till något annat än studiens ändamål. Intervjuerna kan alltså inte användas till en framtida studie eller liknande.

Det går även att argumentera för att onyttig forskning är oetisk forskning. Onyttig forskning är forskning som studerar något som inte bär någon nytta med sig (Nygren 2012, s. 26f). I studiens fall skulle det vara oetiskt om den saknar relevans för socialt arbete eller om det redan finns en kunskapsmättnad inom området. Med anledning av det har en tydlig redogörelse för studiens relevans för socialt arbete och det aktuella kunskaps- och forskningsläget presenterats.

Ytterligare ett etiskt perspektiv som bör reflekteras över är ansvaret hos forskaren i samband med presentationen av respondentens berättelse. Johansson beskriver det som ett slags maktskifte som sker mellan respondent och forskare i narrativa intervjuer. I själva intervjun äger respondenten makten, det är dennes berättelse som är i fokus och respondenten kan styra och ändra sin berättelse bäst den vill. Efter intervjun skiftar dock makten över till forskaren som nu ska analysera materialet. Forskaren transkriberar, tematiserar, analyserar och tolkar respondentens berättelse och använder den senare för att skapa egen text. Forskaren har här ett ansvar att i sin maktposition behandla och presentera berättelsen sanningsenligt och med respekt (2005, s. 219f).

4 Resultat och analys

Kapitlet syftar till att besvara studiens frågeställningar genom att analysera respondenternas livsberättelser med hjälp av de teoretiska utgångspunkterna. Respondenternas livsberättelser presenteras genom utvalda citat och eventuella beskrivningar och förtydliganden. Analysen struktureras upp med hjälp av två teman som tydligt kopplats till studiens frågeställningar; interaktioner och emotioner samt framtida yrkesroll. Under temat interaktioner och emotioner analyseras de grupper, relationer och möten som anses varit definierande för respondenten. Här har även respondentens sociala handlingar analyserats genom att identifiera bakomliggande emotioner. Det andra temat, den framtida yrkesrollen, analyserar respondenternas tankar om den framtida yrkesrollen och hur de upplever att deras livshistoria kommer att påverka den. Intervjupersonerna är anonymiserade vilket innebär att namn och städer är utbytta. Studien har även enligt Brymans råd angående presentation av citat valt att redigera de citat som innehåller mycket talspråk (till exempel “liksom”, “ba”, “eh” osv). Det för att göra citaten mer lättlästa men också för att framställa våra respondenter på ett respektabelt vis (2011, s. 431).

4.1 Kalle

Kalle är ca 28 år gammal, han kommer från en mindre ort i södra Sverige och är gift sedan ett par år tillbaka. Kalle är öppen med att beskriva sina känslor på ett djupt plan och verkar inte hämmas av att dela med sig. Utmärkande för Kalles liv är interaktionernas betydelse och den påverkan olika nyckelfigurer har haft på hans känslöhistoria.

Interaktioner och emotioner

Kalle har påverkats mycket av familj och vänner i hur han uttrycker, känner och hanterar känslor. För att förstå Kalle och hans känslöhistoria blir därför analysen av interaktioner och ritualer viktiga. I Kalles beskrivning av sin familj lyser Randell Collins teori om interaktionsritualer igenom (2004). I intervjun beskriver Kalle hur hans föräldrar var väldigt konservativa och sa till Kalle vad som är rätt och fel, vilket enligt Kalle ledde till att han blev mer försiktig med vad han sa och gjorde. Enligt Collins teori tar Kalle med de interaktionsritualer han hade med sina föräldrar, dels in i framtida ritualer med sin familj och dels in i relationer med andra. I Kalles fall kan detta ha lett till sänkt emotionell energi då han kände sig styrd av sina föräldrar. Den sänkta emotionella energin kan enligt Collins leda till

att Kalle i detta fall, drar sig ifrån gruppen, sin familj, och känner sig alienerad gentemot sina föräldrar (2004, s. 38, 108).

Kalle fortsätter sin berättelse med att han var försiktigt och blyg som ung, tittade ner i marken och inte vågade hälsa på folk. En möjlig analys för Kalles försiktiga beteende kan grundas i de känslor han då upplevde. Dahlgren och Starrin skulle enligt vår tolkning se Kalles agerande kopplat till de känslor han upplevde i de sociala banden till sina föräldrar. Enligt Dahlgren och Starrins teori om sociala band kan därför Kalles otrygga band med sina föräldrar bidra till att han upplever en möjlig skam (2004, s. 15, 91). I interaktionen med sina föräldrar och de ritualer som fanns dem emellan behövde Kalle vara försiktig och följa reglerna. Han upplevde föräldrarnas uppskattning när han följde reglerna och därför fortsatte han med beteendet för att vara en del av gruppen och få ökad emotionell energi (EE) (Collins 2004, s. 38). Enligt Dahlgren och Starrin ger likformigt beteende i gruppen belöningar och ökad känsla av stolthet, troligtvis är det också därför Kalle följde sina föräldrars tydliga regler (2004, s. 95). De ritualer Kalle har med sin familj tar han med sig i form av kedjor till skolan där försiktigheten inte får samma uppskattning eftersom där finns andra ritualer.

Jag är den här blyga killen, den killen som inte släpper lös och har det självförtroendet. Som med mina killkompisar i tonåren var det mycket, vad ska man säga, tuff attityd. Och jag som mjukare kille då kanske hade, jag vet inte, kände att jag inte passade in alltid. Man pratar inte så mycket om känslor utan man ja, bara gjorde saker... och man kunde vara ganska hård mot varandra upplevde jag det.

Här kan man se en krock mellan de ritualer som Kalle hade hemma i sin familj och ritualerna i killgänget i skolan. När Kalle beskriver interaktionerna i skolan med sina killkompisar kan vi se Oransky och Fishers mansnormer ta sig uttryck (2009). En tydlig mansnorm i Kalles historia blir den Oransky och Fisher kallar för ständig ansträngning. Denna norm menar författarna tar sig uttryck genom att killar ständigt behöver visa sig dugliga, starka och modiga (2009, s. 63). I och med att Kalle inte levde upp till gruppens mansnormer kände han att han inte var en del av gruppen och kände sig alienerad. Kopplat till att Kalle i skolan upplevde dessa mansnormer finns Connells syn på skolan. Hon menar att det till stor del är i skolan som pojkar sätts in i en mall och förväntas bråka och vara tuffa (2000, s. 91f).

Resultatet av de mansnormer Kalle upplevde blev att han tvingades ta en annan roll för att passa in. Även här kan vi se Dahlgren och Starrins teori kring likformigt beteende. Enligt teorin fogade sig Kalle efter gruppen för att inte bli utstött utan uppleva grupptillhörighet och belöning (2004, s. 95). Kalle ger ett exempel på när försiktigheten och blygheten gjorde honom passiv i en situation där han upplevde rädsla som sedan gjorde att han avstod från att agera.

Jag var jättekär i en tjej, mina kompisar sa att hon var väldigt på.
På fest satt hon i mitt knä och och sånt... jag var jätterädd, mina kompisar bara, fråga henne, vad gör du? Men nej, jag vågade aldrig. För att jag var den blyge.

Kalles rädsla ledde här till att han blev passiv. Likt Wettergrens (2013, s.11) beskrivning kan vi förstå sociala handlingar utifrån emotioner, bakom varje handling finns en känsla. Med hjälp av Wettergrens teorier gällande känslor i en individs handlingar kan vi studera Kalles citat. Vi ser här hur Kalles rädsla leder till att han inte agerar och besvarar tjejens intresse. Även om Kalle inte uttryckligen beskriver en känsla av skam går det att urskilja skammen när han beskriver kompisarna och hans egen reaktion på passiviteten. Denna skam kan genom Dahlgren och Starrins teori visa att det var otrygga och hotade sociala band som Kalle var en del av. Vidare kan skammen enligt Dahlgren Starrin ses som bestraffning för att han inte agerade likt kompisarnas normala beteende (2004, s. 91, 95). Collins menar att individer är och bär på interaktionsritualer samt att man formas av de ritualer man är en del av (2004, s. XII).

Det går tydligt att se hur Kalles interaktionsritualer och känsloliv förändras i samband med att han träffar en ny "galen" kompis när han börjar på folkhögskola. Här får Kalle ta del av nya ritualer som gått emot hans tidigare interaktioner med sina föräldrar. I denna relation och de interaktionsritualer de delade ökade Kalles EE vilket enligt Collins interaktionsritualer gav honom ökat självförtroende och trygghet (Collins 2004, s. XII, 39). Kalle berättar hur han på folkhögskolan vågade ta för sig mer, vågade göra mer och "hitta sig själv lite mer". Han beskriver hur det var i kontakt med klassen och den "galna" kompis som han fick uppleva en starkare känsla av stolthet över att vara en del av gruppen. Genom Dahlgren och Starrins teori om sociala band kan vi se hur Kalle dras alltmer in i gruppen just på grund av den

trygghet han där upplevde. När Kalle känner stolthet över gruppen vill han fortsätta att vara en del av den (2004, s. 91). Det är också tydligt hur nya interaktioner skapar ritualer i en miljö och grupp som höjer Kalles EE (Collins 2004, s. XIV, 38f).

Kalles berättelse formas tydligt av de interaktionsritualer han är en del av i sina olika livsskederna. Först är det i relation med sina föräldrar som Kalle blir blyg och upplever skam, det verkar som att hans sänkta EE här gör att han söker sig ifrån familjen. I samband med nya interaktioner tar Kalle med sig de ritualer han tagit del av, tyvärr resulterar det i än mer skam och utanförskap i kontakt med andra killar (Collins 2004, s. 38, 108f; Oransky & Fisher 2009, s. 58). Det var först i samband med att han fick trygga vänskapsrelationer på folkhögskolan som Kalles EE ökade avsevärt. Det ledde till att Kalle vågade ta för sig mer och kände sig allt mer dragen till gruppen (Collins 2004, s. 38). Förhoppningsvis tog Kalle med de goda interaktionsritualer han upplevde under folkhögskolan in i nya interaktioner, bland annat som färdig socionom (Collins 2004, s. XIII).

Framtida yrkesroll

När kalle reflekterar över sin känslohistoria och hur den påverkar hans framtida yrkesroll svarar han såhär:

...Jag har ju inte alltid känt mig som den typiska killen... Att jag är mer såhär inlyssnande, förstående...Killar är duktiga på matte, tjejer är duktiga på svenska. det har varit tvärt om för mig. Jag har ju varit duktigare på att prata och skriva. Jag har alltid varit mer omhändertagande än vad ska man säga, logiskt tänkande.

Kalle beskriver hur han inte alltid passat in med andra killar. Han förklarar det som att killar ska vara logiska och att han alltid varit mer omhändertagande och duktig på svenska. En av Oransky och Fishers mansnormer är heterosexism, den innebär att mäns manlighet definieras i motsats till typiskt feminina drag (2009, s. 63). Det går i Kalles berättelse att se hur han tydligt drar ett streck mellan manligt och kvinnligt och beskriver sig själv som mer "kvinnlig" i sitt sätt att vara omhändertagande. Kalle definierar sig själv vidare efter en annan av Oransky och Fishers fyra mansnormer, känslomässig begränsning (ibid.). Det går att tolka Kalles definition av sig själv som negativ och mindre manlig just för att han är

omhändertagande och "tjejig". Samtidigt ser Kalle personlighetsdragen som något positivt inför sin framtida roll som socionom. Egenskaper som inlyssnande, förstående och omhändertagande ser han som positiva i klientmötet men inte för att passa in i den typiska mansnormen.

4.2 Lars

Lars är ca 27 år gammal och kommer från en liten stad i södra Sverige. Lars uppfattas som mycket empatisk och precis som Kalle ha nära till sina känslor. Lars är uppvuxen med en kärnfamilj, föräldrar och två systrar. Viktiga delar i Lars liv är musiken och gemenskapen med vänner.

Interaktioner och emotioner

Tidigt slående med Lars historia är den trygghet han upplevt genom sin uppväxt både i familj och bland främlingar. Det kan till exempel ses i Lars livshistoria då han beskriver hur han med sina föräldrar umgåtts med personer han inte känner, oberoende av ålder och kultur.

... men också en trygghet på något sätt, att min grundinställning till människor är att jag har förtroende för dom tills motsatsen bevisas, så kanske, det är nog det som har präglat mig ganska mycket.

Collins menar att vi i goda interaktioner utökar vårt självförtroendet och trygghet som vi senare har med oss in i framtida interaktioner (2004, s. 108). Vi kan utifrån Collins tolka Lars beskrivning där de goda interaktionerna han haft som ung gjort att han känt och känner självförtroende och en trygghet i nya interaktioner (ibid.). I de tidiga interaktionerna med sin familj fick Lars trygghet och uppmärksamhet, det ledde till en hög EE som Lars sedan burit med sig in i andra interaktioner (Collins 2004, s. XII).

De positiva interaktionsritualer som Lars haft med sin familj gav honom utrymme att uttrycka känslor och empati. Han berättar hur han alltid blivit bemött seriöst av familjen när han uttryckt känslor eller velat prata om något känsligt. Ritualerna hemifrån tog Lars vidare till andra interaktioner (Collins 2004, s. XII):

Jag vet inte om vi skulle sova eller någonting men det var bara vi två i ett rum och så kom vi igång och började prata om någonting och sen så pratade vi om jätteolika saker. ... man behöver inte bara spela fotboll och pingis, utan det började komma fram ett värde i att tänka på känslor och sådana saker.

Lars berättar här hur han på ett läger upptäckte värdet i att diskutera de känslor och tankar han bär på med sina vänner. Utifrån Collins teori om interaktionsritualer blev Lars här fortsatt bekräftad i sina interaktioner och behovet av att uttrycka känslor stöttes inte bort. Lars fick fortsatt högt EE och kunde utveckla en bättre förståelse kring sina egna men också andras känslor (2004, s. XII, 108).

Framtida yrkesroll

Lars som genom sin uppväxt varit trygg och empatisk tar med sig dessa känslor inför sin framtida yrkesroll:

Jag vill arbeta med människor också för att min grundläggande inställning är väldigt mycket förtroende, jag känner att jag har blivit bemött på det sättet och då vill jag också bemöta på det sättet ... jag vill dela med mig av det på något sätt.

Då Lars deltagit i mycket goda interaktionsritualer, dels i hemmet men också i grundskola, gymnasium och folkhögskola har Lars fått hög EE. Den höga EE och det goda stöd Lars fått uppleva kommer enligt Lars själv att bli användbart i hans framtida arbete med människor som inte har samma trygghet eller känslomässiga närhet (Collins 2004, s. 38). Då Lars började som kamratstödjure på en skola fick han hjärta för en pojke. Lars märkte hur pojken var fast i ett mönster av att "leka pajas", han beskriver hur pojken tryckte ifrån och inte ville ha hjälp. I Lars beskrivning av eleven kan en av Oransky och Fishers mansormer läsas in, ständig ansträngning. Enligt Oransky och Fisher upplever pojkar att de konstant måste visa sig starka, löjliga eller modiga för att vara manliga (2009, s. 58). Oransky och Fisher menar att resultatet av att följa mansnormer bland annat kan leda till ökad aggression och lägre förmåga för intimitet med vänner (2009, s. 64). Sättet som Lars beskriver pojken på kan kopplas till Howe och emotionell kompetens. Lars tycks ha en god förståelse av grunden till

pojken beteende och de känslor han verkar bära på. Howe menar att hög emotionell kompetens, likt Lars i detta fall visar på, behövs för att utföra ett bra socialt arbete (2008, s. 1, 8f).

Lars berättar hur det varit personer i hans uppväxt som visat honom hur man "bör" vara. Till exempel beskriver Lars hur en fotbollstränare, som var stor och hade hes stämma, alltid var positiv och stöttande. Det var bland annat i interaktioner med individer som fotbollstränaren och positiva ritualer inom familjen som Lars beskriver att han tar med sig in i socialt arbete. Collins menar att en individ formas av interaktionsritualer de är en del av och tar med sig dem in i framtida interaktioner och möten. Den höga EE Lars fick uppleva i sina tidigare interaktionsritualer gav honom ökad trygghet och strävan efter liknande interaktioner. De interaktionsritualer och kedjor som skapats tar därmed Lars med sig in i sin framtida yrkesroll (Collins 2004, s. 108). Lars uppfattas tidigt i sin berättelse som empatisk och som att han har nära till sina känslor. Howe menar att då vi har förståelse om våra egna känslor ökar vår emotionella kompetens. Enligt Howe är det mycket viktigt för socialarbetare att ha en hög emotionell kompetens för att utföra ett bra arbete. Den höga emotionella kompetensen ökar förmågan att identifiera känslor hos sig själv och klienter (Howe 2008, s. 1, 8f).

4.3 Rasmus

Rasmus är ca 24 år gammal och kommer från en liten stad i södra Sverige, han är äldst bland fyra syskon och har separerade föräldrar sedan han var ca 7 år. Talande för Rasmus berättelse är att han under sin uppväxt upplevt sig vara en del av utsatta grupper. Rasmus upplevs kreativ och har provat på ett flertal jobb innan socionomutbildningen. En viktig händelse i Rasmus berättelse är den livskris han genomgick inför studenten.

Interaktioner och emotioner

Rasmus gick under låg- och mellanstadiet i en privatskola, han berättar att det gick ett rykte i staden att alla på den privata skolan var "CP-barn". Ryktet var inga större problem för Rasmus förrän han bytte skola till högstadiet. Nu skulle Rasmus gå i en skola där de andra tänkte att han var ett "CP-barn". Collins menar att i interaktioner skapar grupper tydliga symboler eller avgränsningar mot andra för att tydligt markera vilka som får vara med eller stängs ute (2004, s. 95). Gruppen som fanns på skolan skapade därmed det Collins skulle kalla för symboler och ritualer för att öka gruppens samhörighet (ibid.) vilket resulterade i att

Rasmus blev utestängd. Under högstadiet och gymnasiet gick Rasmus i musikklass, han fick där, precis som resten av killarna i klassen, stämpeln "bög". En av Oransky och Fishers fyra mansnormer är heterosexism, det är just vad Rasmus fick uppleva. Författarna menar med heterosexism att manlighet definieras i motsatsen till feminina eller "böjiga" drag (2009, s. 58). I Rasmus fall blev han och hans klasskamrater därför utpekade för att de inte följde de rådande mansnormerna och idealen. Trots bögstämpeln lyckades Rasmus finna en samhörighet med sin nya klass.

Jag gick i musikklass på högstadiet och det var böjklassen för att ja, alla killar som gick musikklass var böjiga enligt resten av skolan... Det utanförskapet gjorde kanske att det utanförskap jag kom ifrån början kanske inte blev lika stort för att mina klasskamrater passade väl inte in i hela sammanhanget på skolan då vi uppträdde och spelade musik.

De symboler av utanförskap Rasmus klass fick uppleva från andra elever, att killarna där var böjiga, skapade nya ritualer inom gruppen. När gruppen nu upplevde ett utanförskap skapade de nya interaktionsritualer vilket skapade högre EE inom gruppen (Collins 2004, s. 95, 108). Dahlgren och Starrin menar att starka känslor och emotioner så som skam och stolthet kan koppla samman en grupp (2004, s. 28). I Rasmus fall kan denna starka känsla varit skam över att inte vara som de andra killarna vilket skapade en samhörighet. Vid ett senare skede, i slutet på gymnasiet upplevde Rasmus ångest inför livet efter studenten. Rasmus berättar om hur han då mådde dåligt, grät mycket och trodde att livet skulle ta slut. Rasmus försökte berätta om sina känslor för sina vänner men till en början utan framgång. Hans vänner som han vanligtvis pratade med förstod och bekräftade honom inte.

Det var så jävla pissigt och då minns jag också att jag försökte förklara den känslan, försökte prata om den med kompisar. När jag försökte förklara den känslan att jag inte vet vad jag ska göra så var det ingen som riktigt förstod mig.

Det blir i Rasmus berättelse tydligt att han i detta skede inte var låst av den mansnorm Oransky och Fisher kallar för känslomässig begränsning. Författarna menar att killar i denna

mansnorm inte får visa sina känslor utan måste vara emotionellt osårbara för att verka manliga (2009, s. 58). I ett försökt att beskriva hur Rasmus mådde dåligt skämtade han om att ta sitt liv vid 27 år för att allt saknade mening. Enligt Dahlgren och Starrin ligger känslor till grund för våra sociala handlingar (2004, s. 15f). Rasmus skämt kan därför tolkas som en handling född ur känslor av hopplöshet.

Framtida yrkesroll

Rasmus intresse för socialt arbete väcks när han arbetar som vikarie på en skola. Han blev uppmuntrad av skolan att vidareutbilda sig och gå kurser i hur man bemöter barn med ADHD och autism. Skolan tycks ha uppmuntrat Rasmus i hans arbete med eleverna och i interaktionerna med eleverna upplevde Rasmus att han fann mening i att hjälpa och stötta. Vi kan här utifrån Collins tolka det som att Rasmus fick högt EE i interaktionerna med både eleverna och personalen på skolan. Han tycks ha blivit bekräftad i ritualerna med eleverna och med personalen vilket gav honom trygga sociala band och han kände inte samma meningslöshet som tidigare (Collins 2004, s. XII, 108; Dahlgren & Starrin 2004, s. 91f). Det var utifrån erfarenheterna på skolan och att han hade vänner som studerar till socionom som Rasmus inspirerades till socionomutbildningen. Rasmus ger svar på hur hans känslöhistoria kan komma att påverka honom om han skulle välja ett yrke inom socialt arbete:

Det gäller att ha en ganska god självkänedom, Det är något man får arbeta och något man kan ha i åtanke när man söker jobb eller när man väl faktiskt arbetar. Att försöka plocka upp dom signalerna eller dom känslorna som dyker fram i olika situationer för att man har personliga erfarenheter.

Rasmus sätter här ord på vad Howe menar är viktiga egenskaper för en socionom. Att både ha god självkänedom över sina egna känslor men också vikten av förståelsen av andras känslor (2008, s. 1, 8f). Rasmus reflekterar även över hur vissa känslor i hans historia kan hjälpa honom i arbetet med människor men också hur känslorna kan ha negativ inverkan på honom. Rasmus säger till exempel att han inte bör jobba med familjeärenden då han haft svårigheter inom familjen och de känslorna skulle kunna påverka honom negativt i arbetet. Det blir här tydligt vilken betydelse interaktioner och emotioner har för den framtida yrkesrollen. Collins

beskriver hur vi är våra interaktionsritualer och att vi bär med dem, vilket kan förklara varför Rasmus än idag tycks påverkas av interaktionerna i familjen (2004, s. 5).

4.4 Emanuel

Emanuel är ca 21 år gammal och kommer från en större stad i södra Sverige. Emanuel är ensam barn till föräldrar som separerade då Emanuel gick i grundskolan. Han ägnade mycket tid till att berätta om sin familjesituation under intervjun. Relationen till hans föräldrar och dem emellan har präglat Emanuel större delen av livet. Likt Kalle var Emanuel öppen och kunde sätta ord på många av sina känslor.

Interaktioner och emotioner

Emanuelns familjesituation är och har länge varit brokig. I sin berättelse lyfter Emanuel upp ett flertal negativa känslor som väckts i honom under föräldrarnas skilsmässa men också på grund av familjens struktur.

Jag tror det hela grundar sig i att båda mina föräldrar är ganska så fixed mindsets. Och när jag försöker ifrågasätta har det ofta varit att man istället för att bli bekräftad eller att det blir en diskussion så blir det som, nej så gör vi inte här.

I interaktionerna Emanuel hade med sina föräldrar märks det tydligt hur han gång på gång blivit nedprioriterad och inte fått vara en del i det som händer runt honom. Föräldrarna stängde tydligt ute Emanuel i interaktionsritualerna vilket gav honom låg EE (Collins 2004, s. 108). Emanuel berättar själv hur han inte kunde lyfta sina tankar och bekymmer med sina föräldrar utan fick hålla inne sina känslor. Det hela förändrades då Emanuel i gymnasiet fick en flickvän och lärde känna hennes familj. Tidigt i intervjun beskrev Emanuel sin familj som tillstängd och svår, flickvännens familj var nästan tvärt om. Här upplevs Emanuelns EE vara högre och han sökte sig allt mer till flickvännens familj då han upplevde stolthet i att tillhöra gruppen och menade att de hade fina egenskaper som han ville ta del av (Collins 2004, s.108; Dahlgren & Starrin 2004, s. 91f). Det resulterade i att Emanuel, som nu blivit "synad" och uppskattad tog med sig ritualerna tillbaka till sin egen pappa och hans sambo.

... Jag frågar henne vad känner du, fast ödmjukt, men då blir pappa jättedefensiv och i princip skäller ut mig. och då triggade det någonting från när jag var yngre, Att jag försökte göra någonting som jag tänker är bra och rätt, något jag själv tycker och känner men så blir det, ner på jorden!

Emanuel ville ta med sig de positiva ritualer och erfarenheter han fått uppleva hos flickvännens familj, men de gamla negativa interaktionsritualerna sitter ändå kvar. Tyvärr kan Emanuel fortfarande inte vara sig själv och trots att han försöker skapa nya ritualer med sin familj sitter de gamla kedjorna för djupt (Collins 2004, s. XII, XIV). Enligt Wettegren kan vi förstå Emanuels handlingar utifrån hans känslor (2013, s. 11). Det som ledde fram till att Emanuel testade att prata känslor med sin familj kan grunda sig i ett flertal känslor. Det kan vara en längtan efter en djupare kontakt med både sin pappa och hans sambo, men det kan också vara en irritation över den skam han upplevt i de sociala banden i hemmet. Dahlgren och Starrin beskriver hur vi i sociala band kan uppleva både skam och stolthet beroende på om banden är trygga eller otrygga. De sociala banden i Emanuels familj är otrygga och han tycks känna skam över dem. Raka motsatsen är det i flickvännens familj där Emanuel känner en stolthet över både banden och ritualerna (2004, s. 91f). Emanuel längtade efter starka sociala band i sin egen familj som han kan vara stolt över. Emanuel sätts tyvärr tillbaka in i känslan av skam och de gamla kedjor av interaktionsritualer som fanns i familjen när han prövade de nya interaktionsritualerna (Collins 2004, s.108; Dahlgren & Starrin 2004, s. 91f).

Framtida yrkesroll

Den erfarenhet Emanuel har från sin familj är något han bär med sig och är medveten om. Det gör även att han tror sig bli negativt påverkad av sina erfarenheter i sin framtida yrkesroll. Likt Rasmus vill han inte arbeta med familjer då han tror att hans tidigare erfarenheter kan påverka honom negativt i det arbetet. När Emanuel får frågan om vilka egenskaper han tror att en socialarbetare bör ha svarar han såhär:

... Kunna förmedla trygghet och sen vara säker, ha koll och empatisk, det tror jag är de två största grejerna... De två egenskaperna kommer nog inte bli några problem för mig.

Det blir i citatet tydligt dels vad Emanuel menar är viktiga egenskaper och dels tanken om att han själv besitter dem. Den självinsikt och medvetenhet som Emanuel har visar på god emotionell intelligens (Howe 2008). Han är inte bara medveten om vad som skulle kunna vara negativt i hans framtida yrkesroll utan han vet också vad han bör arbeta med. Det var tydligt i Emanuels intervju att han fått genomgå tuffa händelser och att han har fått hantera dem längs vägen. Men det upplevs som att Emanuel har en nära kontakt till sina egna känslor och förståelse för känslor hos andra vilket kommer vara till stor nytta i hans arbete som socionom (Howe 2008, s. 1, 8f). Emanuel kan använda sin känslöhistoria väl och är medveten om dess olika sidor inför sin framtida yrkesroll.

4.5 Robin

Robin är ca 30 år gammal och kommer från en stor stad i södra Sverige. Robins föräldrar lämnade Sydamerika och flyttade till Sverige där Robin senare föddes. Robin är uppvuxen med två yngre syskon och har större delar av sin släkt i Sydamerika. Unikt med Robins livsberättelse är att han bott på många olika platser, även i södra Europa dit familjen flyttade när han var 15 år. Robin har de senaste åtta åren bott permanent i Sverige. Robins berättelse kretsar mycket runt flyttande han gjort och upplevelsen av utanförskap och segregation.

Interaktion och känslor

Robin beskriver sig som ägare av flera identiteter, men att han inte tillhör en av dem till fullo. Han upplever sig både vara svensk och sydamerikan men att han inte riktigt passar in på någon av beskrivningarna.

... det var mycket det här med identitet, det påverkar mig jättemycket och det gör det fortfarande lite idag, just det här att man inte, att man inte känner en tillhörighet någonstans. Man är inte svensk, man är inte sydamerikan, man är någonstans i mitten, av olika skäl. Till exempel min pappa, han sa alltid till mig som barn att du kommer aldrig bli svensk, du är alltid blatte.

Collins menar att grunden till positiva interaktionsritualer är bland annat gemensam solidaritet. Utifrån Robins citat kan vi se att han inte har någon gemensam solidaritet och han

känner sig utanför (2004, s. XII, 38, 108). Känslan av att vara annorlunda grundar sig även i interaktionen med Robins pappa då han fick höra att han inte är svensk utan "blatte". Robin berättar vidare att hans pappa fick uppleva rasism på sin arbetsplats i Sverige och att det var en av orsakerna till att familjen senare flyttade till södra Europa. Han har växt upp i ett segregerat område "utan etniska svenskar". Det tycks dock ha funnit en gemensam solidaritet i det utanförskapet, han tillhörde gruppen som är annorlunda. Enligt Collins kan de skarpa gränserna gentemot andra grupper skapa solidaritet inom gruppen och höja medlemmarnas EE. Det ledde till att Robins grupp fick en känsla av samhörighet och gemenskap som i övrigt saknades. Risker kan dock bli att detta skapar en ännu större klyfta mot andra samhällsgrupper (2004, s. 95).

Klyftan mot samhället blir också något Robin nämner längre fram i intervjun. Där han som ung i sin gemenskapskrets upplevde sig ha ett negativt sammanhang som skapade en tydlig klyfta gentemot samhället. Här hittade Robin och hans vänner en samhörighet i sin missnöjdhet gentemot samhället och skolan. Gruppen Robin var en del av skapade symboler för sin gemenskap och det utanförskap de delade. Här kunde dessa barn och unga få en hög EE i sin gemensamma missnöjdhet där de bekräftade varandra (Collins 2004, s. 95, 108).

Robin upplevde att han inte alltid passade in i gemenskapen på skolan. Han beskriver sig själv som lugn och skötsam och att han var bra på att gå in i roller, men det räckte inte.

Så det var jävligt tufft kommer jag ihåg ibland, man fick många gånger ha is i magen för att gå till skolan för det var tufft skolklimat, mycket bråk... Det är svårt att som barn du vet att vara såhär uppriktig, ärlig så jag som barn var, jag ville inte sticka ut någonstans, jag ville vara som alla andra. Då la jag märke till att ja fan, alla är tuffa, alla vill slåss, man ska va bäst på allt, man ska va bäst på fotboll, man ska va starkast och man ska få mest tjejer... Men det är som jag sa, jag va en outsider känslomässigt, jag var inte en del av det, det var liksom inte jag.

Det Robin beskriver ur sin uppväxt visar mycket starkt på de mansnormer som Oransky och Fisher beskriver. Att Robin inte fick visa sina känslor, att han behövde retas och att han

konstant behövde bekräfta sin styrka tyder på mansnormerna ständigt ansträngning, känslomässig begränsning och social retsamhet. Det blev också svårt för honom då han ville vara en del av gemenskapen och interaktionerna i gruppen trots att han inte trivdes. Robin höll dock kvar i sin känslomässiga sida trots de påfrestningar han gick igenom.

Ett annat tydligt exempel ur Robins historia på hur mansnormer fanns i hans direkta närhet var då han och familjen flyttade till södra Europa. Robin var då ca 15 år, hade precis fått en flickvän i Sverige och var arg över flytten. När Robin uttryckte sin missnöjdhet över att flytta och hur han hade en tjej i Sverige som betydde mycket för honom bemöttes han hårt av sin pappa. Robins pappa sa till honom att "Det är bara en brud, du måste lämna henne" och att det inte är en stor grej. Robin och hans pappa kunde inte prata om känslorna runt flytten och inte heller om flickvännen. Även i Robins familj kan vi se en tydlig norm över hur han bör agera samt hur en man bör vara. Män pratar inte om känslor och tjejer ska inte ta upp för stor plats i beslutsfattandet. Vi kan se mansnormerna känslomässig begränsning i Robins pappa men också ständigt ansträngning då han tycks behöva visa sig stark och obrydd (Oransky & Fisher 2009, s. 58, 63).

Framtida Yrkesroll

Robin berättar att han alltid upplevt sig som en känslös person och det var först efter gymnasietiden i södra Europa som Robin fick upp ögonen för socialt arbete. I interaktioner med personal och kunder på ett hotell uppmärksammade Robin de orättvisor som finns i världen och fick där ett hjärta för att hjälpa andra (Collins, 2004). Det var av dessa erfarenheter och känslor han upplevde som Robin bestämde sig för att bli socionom. Dahlgren och Starrin menar att känslor ligger till grund för våra sociala handlingar. Vi kan i Robins berättelse se hur de känslor han upplevde av orättvisa ledde till att han började sträva efter att bli socionom (2004, s. 15f).

I sin ungdom fick Robin utstå utanförskap och segregation. Han beskriver det som en känsla av att inte veta sin egen identitet, inte vara svensk eller sydamerikan. Men de känslor och negativa upplevelser Robin var med om i det segregerade område han växte upp i tog han med sig. Collins menar att en individ formas och påverkas av de interaktionsritualer den är en del av. Robin som fick utstå ritualer med vuxna och barn som sänkte hans EE borde enligt Collins teori ha format sig efter gruppen eller dragit sig därifrån (2004, s. XII, 108). Robin

drog sig ifrån den negativa påverkan som hans sammanhang hade på honom och vill idag hjälpa andra i liknande situationer. Även här kan vi se Dahlgren och Starrins tanke om känslors påverkan på våra sociala handlingar. Robin som i sin barndom upplevde segregation, mansnormer och utanförskap påverkades av känslorna och ville därför bli kurator i sin gamla grundskola (2004, s. 15f).

... jag vill faktiskt bli, innan jag blir pensionär så vill jag bli kurator i min gamla skola, det är en sak som jag är säker på... mina guldkorn i den sociala branschen är framförallt segregation, för jag har mycket erfarenhetsbaserad kunskap i det. Jag vet hur det känns att leva i ett segregerat område, att asså känna sig utanför ett samhälle.

4.6 David

David är ca 23 år gammal och kommer från en större stad i mellersta Sverige. David såg sig själv som en kameleont då han var ung, han menar att han kunde trivas ihop med olika grupper och passa in. Efter gymnasiet gick David in i en nedåtgående spiral av fester och droger. David bröt denna spiral och beskriver själv hur han gick in i ett "dvalår" av terapi och återhämtning innan han började studera till socionom. David precis som ett flertal av de andra killarna upplevdes ha nära kontakt till sina känslor och kunde tydligt beskriva sina erfarenheter.

Interaktion och emotioner

David beskriver sig själv som en mycket hjälpsam pojke i grundskolan, vidare var han en del av många olika grupper och kunde passa in trots stora skillnader. Han beskrev sig själv som en kameleont som passade in i olika grupper och stilar. Två tydligt skilda grupper som sticker ut i Davids liv är kyrkan och fotbollslagen, han upplevde att de var varandras kontraster.

David beskriver interaktionerna med fotbollslagen såhär:

Det finns ju det där "locker room talk" som jag själv inte gillar men som har varit i många klubbar. Hård jargong, handdukar som ska slåss på andra och det ska kommenteras kroppar och

det ska talas nedvärderande om kvinnor och aa, näe, ofräscht liksom.

I interaktionsritualerna i fotbollslaget kan tydliga mansnormer kännas igen. Utifrån Oransky och Fishers fyra mansnormer kan här ses både ständig ansträngning och social retsamhet. David blir konstant tvungen att visa sig modig och "duglig" inför fotbollslaget, dessutom måste han kunna hantera att bli retad (Collins 2004; 2009, s. 64). David beskriver hur han kände sig utanför och inte trivdes i grupperna med dessa normer. Utifrån Collins teorier om interaktionsritualer kan vi se hur Davids EE sänktes i gruppen vilket ledde till att David kände sig alienerad och drog sig ifrån gruppen (2004, s. 38, 108). David avgränsas vidare från sitt fotbollslag då tränarna märkte att han inte var som de andra i laget och kallade honom för filosofen och Strindberg. Davids EE förändrades dock när han senare blev en del av Svenska Kyrkans Unga, Interaktionerna och ritualerna var där starkt skilda från de i fotbollslaget (Collins 2004).

I slutet av högstadiet började jag engagera mig i kyrkan också, Svenska kyrkans unga. Där var det väldigt mycket känslor i och för sig, alla känslor, alltid öppna spjäll i den gemenskapen som var varje onsdagkväll. Det var väldigt mycket stöttande och öppnande och prata om relationer och sådär.

De interaktioner David var en del av i kyrkan var mycket annorlunda än de i fotbollen. Här bekräftade de varandra och höjde varandras EE vilket ökade tryggheten i gruppen och medlemmarnas självförtroende. Collins menar att i grupper med goda interaktionsritualer där medlemmarna får högt EE blir sammanhållningen stark. Den stora skillnad som kan ses mellan de två grupperna David var en del av visar tydligt på vilken EE David fick av medlemmarna i grupperna (2004, s. XII, 108).

Framtida yrkesroll

Davids beskrivning av känslor dyker även upp i reflektionen om den framtida yrkesrollen. Han menar att känslor ska kännas, får kännas och att de är viktiga. Han har fått med sig många goda erfarenheter i arbetet med sina känslor som han också kan ta med sig ut i

arbetslivet. David berättar också om goda interaktioner i sitt liv som han tror gör honom till en bättre socionom.

Han berättar hur han lärt sig att motivera och pusha både genom interaktionsritualerna som lagkapten i fotbollen men också som konfirmationsledare i kyrkan. Enligt Collins bär vi med oss ritualer från tidigare interaktioner och de kommer att forma både oss som individer och våra framtida interaktioner (2004, s, XII, XIV). Redan tidigt i grundskolan blev David uppmanad av lärarna att motivera sina klasskamrater. Där fick han med sig ritualer där han uppmuntrats att ha omsorg över andra och de ritualerna bär han med sig än idag.

Ja det är ju grabbgänget litegrann som behöver lite extra push med att komma igång och skriva sin uppsats kanske. Att vara stöttande liksom, för det tänker jag att min framtida yrkesroll kommer att vara.

Davids omsorg över människor stannade inte i skolan utan har hängt med honom genom livet även under hans svåraste stunder. Han berättar hur han även när han själv mådde dåligt fortsatte att ha omsorg för människor runt omkring honom. Han kunde sätta sig på en parkbänk och hjälpa en uteliggare eller en immigrant med till exempel avhysningsbrev från kronofogden.

Han fortsätter med att det är viktigt för honom att se människan, alla människor. David har genomgående i sin berättelse god omsorg över sina medmänniskor. Den höga EE som David fick redan i grundskolan kan ha påverkat honom genom livet och format honom till att vilja arbeta med socialt arbete (Collins 2004, s. 108). Vi kan också se i hans reflektion över sina egna och likväl andras känslor verkar ha en god emotionell kompetens som han kommer ha stor nytta av i sin framtida yrkesroll (Howe 2008, s. 1, 8f).

4.7 Övergripande analys

Rasmus och Lars har något gemensamt i sina känslöhistorier, musiken, deras erfarenheter skiljer sig dock åt. Rasmus som började i musikklass under grundskolan fick tidigt höra att han var "bögg" för att han spelade musik. Vilket ledde till att Rasmus upplevde ett utanförskap och skam över den grupptillhörigheten. Detta skiljer sig från Lars berättelse, han menar istället att han kunde vara fri att klä ut sig och spela "löjlig" musik. Det verkar som att fall Lars istället för att uppleva skam över musiklinjen känner stolthet i gemenskapen och sitt engagemang. Vi kan här se tydliga spår av Collins (2002) interaktionsritualer och grupptillhörighet samt Oransky (2009) och Fishers mansnorm heterosexism.

Kalle och Emanuels berättelser har en tydlig koppling. Männerna har båda växt upp i familjer som inte är känslomässigt närvarande och ingen av dem har kunnat lyfta sina känslor med sina föräldrar. Kalle som har socionomer till föräldrar upplevde att det inte var tillåtet att tala om sina känslor och Emanuel kände att hans föräldrar inte förstod honom. Både Emanuel och Kalle fick hitta andra utlopp för sina känslor, Emanuel i flickvännens föräldrar och Kalle med sina vänner. Trots den känslomässiga begränsning som fanns inom familjerna hittade de båda nya ritualer som möjliggjorde känslomässigt utlopp.

En framstående faktor i de sex intervjuerna är den starka påverkan interaktionerna haft i valet att studera till socionom och få närhet till känslor. Det finns tydliga exempel inte minst i Emanuels berättelse på hur interaktioner givit honom möjlighet att uttrycka känslor samt inspiration till framtida yrkesroll som socionom. I Emanuels fall var det flickvännens mamma och sambo som fick visa på en alternativ familjestruktur där känslor bekräftades. I Lars berättelse är det istället interaktionsritualerna med föräldrarna som gav honom trygghet och möjlighet att uttrycka känslor. De kedjor Lars fick inom sin familj gav honom viljan att finnas där för andra och visa på att män får uttrycka känslor. Det blir här tydligt att det är genom interaktioner och sociala band som dessa män lär sig hur de bör hantera sina känslor. De sex män som intervjuats har alla haft minst ett socialt band där de fått lyfta emotioner och visa sina känslor fritt. Kanske kan det vara dessa interaktioner som gett dem ny riktning och hjälpt dem att hantera mansnormer som känslomässig begränsning och heterosexism.

Inför de sex intervjuerna gick författarna in med en föreställning om att män har svårt för att uttrycka känslor, särskilt med andra män som de knappt känner. Fördomarna sprack allt mer

efter varje intervju som hölls. Det är intressant hur våra manliga socionomstudenter tydligt kunde beskriva känslor de upplevt för mer än tio år sedan. De kunde vidare analysera känslorna med ett meta-perspektiv där de förklarade hur känslorna påverkat dem i stunden men också i framtiden. Den höga emotionella kompetens männen visat på ger goda förutsättningar inför deras framtida yrkesroll. Enligt Howe (2008) är hög emotionell kompetens viktigt för att kunna förstå och hjälpa personer inom socialt arbete.

5 Avlutande diskussion

I det avslutande kapitlet presenteras författarnas tankar och upptäckter som framkommit under studiens gång. Inledningsvis lyfts intressanta detaljer ur intervjuerna, därefter förslag som författarna tror kan hjälpa manliga socionomstudenters känslohantering. Slutligen ges kritik på studien och förslag på möjliga framtida studier.

Något som framkommit i diskussion gällande de olika intervjuerna är den beskrivning respondenterna gör av andra män. Lars som beskriver sin fotbollstränare lyfter först upp de mer "manliga attributen" innan han berättar om de känslomässiga dragen. Han beskriver hur tränaren är stor, jobbar på häktet och har raspig röst innan han säger att han var snäll och positiv. Ett annat exempel är Kalle, i beskrivningen av en vän som haft stor betydelse i hans liv berättar han att vännen varit kriminell och tränat MMA. I Kalles berättelse uppfattas det nästan som att hårdheten eller vännens galenskap som han själv kallar det, är viktig att framhäva. Upptäckterna fick oss att fundera över möjliga mansnormer som existerat i intervjulokalen som påverkar männens narrativa historia. Kan det vara så att då intervjuerna var två män kände sig respondenterna manade att framhäva de manliga attributen i beskrivningen av betydelsefulla personer. Respondenterna poängterar särskilt de mer manliga idealen som slåss och kriminell. Det framkom aldrig i intervjuerna någon manlig förebild som i sitt sätt hade mer känslomässiga drag som omtänksam och omhändertagande. Möjligtvis hade beskrivningarna varit annorlunda om intervjuerna varit kvinnor istället för män. Självklart är detta inte den enda möjliga förklaringen till männens beskrivningar, men det är en möjlig orsak.

Under studiens gång har tankar om socialhögskolans distansering till känslor väckts hos författarna. Vi upplever att socionomutbildningen har ett akademiskt fokus där känslor kommer i skymundan. Självklart finns det många fördelar med en mer vetenskaplig och

akademisk utbildning men samtidigt går det inte att undvika känslornas betydelse i det arbete som studenterna senare ska utföra. Likt David Howe tror vi att emotionell kompetens är av betydande vikt för ett väl utfört socialt arbete.

Studien har delvis fokuserat på manliga socionomstudenters känslöhistoria. Den har väckt intressanta tankar gällande männens känslor och deras syn på den framtida yrkesrollen. Vi vill avsluta uppsatsen med att ge ett par förslag på intressant framtida forskning. Till exempel hade det varit intressant att jämföra de manliga socionomstudenterna med en annan studiegrupp, till exempel manliga studenter på andra fakulteter. En intressant jämförelsegrupp hade varit studenter som kommer att arbeta inom yrken med lägre mängd människokontakt, till exempel ekonomer och ingenjörer. Vilka likheter och skillnader hade uppstått mellan grupperna i deras sätt att beskriva sina känslöhistorier? Skulle studenterna ha lättare eller svårare för att beskriva sin känslomässiga historia? Ytterligare en möjlig framtida studie hade varit att jämföra studiens målgrupp med examinerade socionomer som har en längre yrkeserfarenhet. Vilka likheter och skillnader hade då upptäckts?

6 Referenser

Ahrne, G. & Svensson, P. (2011). *Handbok i kvalitativa metoder*. Malmö: Liber.

Brante, T. (2004). Sociologi. I Brante, T. Johansson, K. & Sunesson, S. (red.) *Diskussioner om samhällsvetenskap. Gränser, innehåll, framtid*. Lunds universitet: Samhällsvetenskapliga fakulteten, ss. 95-116.

Bryman, A. (2011). *Samhällsvetenskapliga metoder*. Malmö: Liber.

Collins, R. (2004). *Interaction Ritual Chains*. New Jersey: Princeton University Press.

Connell, R. W. (2008). *Maskuliniteter*. Cambridge: Polity Press.

Connell, R. W. (2000). *The men and the boys*. Cambridge: Polity Press.

Dahlgren, L. & Starrin, B. (2004). *Emotioner, vardagsliv och samhälle*. Malmö: Liber.

De Boise, S. & Hearn, J. (2017). Are men getting more emotional? Critical sociological perspectives on men, masculinities and emotions. *The sociological review*, 65(4), ss. 779-796.
<http://ludwig.lub.lu.se/login?url=http://search.ebscohost.com.ludwig.lub.lu.se/login.aspx?direct=true&db=sih&AN=125917830&site=eds-live&scope=site>

Howe, D. (2008). *The emotionally intelligent social worker*. Chippenham: CPI Anthony Rowe.

Hägglund, M. & Dahlin, D. (2013). *Drunkna inte i dina känslor : en överlevnadsbok för sensitivt begåvade*. Örebro: Libris.

Johansson, A. (2005). *Narrativ teori och metod*. Lund: Studentlitteratur AB.

Kullberg, K. (2006). *Man hittar sin nisch Om män i socionomyrket – karriär, minoritet och maskulinitet*. <http://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:204909/FULLTEXT01.pdf>

Larsson, S. & Golberg, T. (2008). Närvarande och frånvarande berättelser. "Frontstage" - och "backstage" - analyser. I Larsson, S. Sjöblom, Y. & Lilja, J. (red.) *Narrativa metoder i socialt arbete*. Lund: Studentlitteratur, ss. 153-182.

Larsson, S. Sjöblom, Y. & Lilja, J. (2008). Inledning: Berättelser i det sociala arbetet. I Larsson, S. Sjöblom, Y. & Lilja, J. (red.) *Narrativa metoder i socialt arbete*. Lund: Studentlitteratur, ss. 29-49.

Lieblich, A. Tuval-Mashiach, R. & Zilber, T. (2008). Om val och evaluering vid narrativ forskning. I Larsson, S. Sjöblom, Y. & Lilja, J. (red.) *Narrativa metoder i socialt arbete*. Lund: Studentlitteratur, ss. 187-196.

Malterud, K. (2009). *Kvalitativa metoder i medicinsk forskning*. Lund: Studentlitteratur.

Nationalencyklopedin (U.Å.) Norm. Tillgänglig: Nationalencyklopedin [hämtad 2019-05-14]

Nygren, L. (2012). "Risken finns, finns nyttan". I Kalman, H. & Lövgren, V. (red.) *Etiska dilemman*. Malmö: Gleerups, ss. 26.

Oransky, M. & Fisher, C. (2009). The Development and Validation of the Meanings of Adolescent Masculinity Scale. *Psychology of Men & Masculinity*, 10(1), ss. 57-72.
<http://ludwig.lub.lu.se/login?url=http://search.ebscohost.com.ludwig.lub.lu.se/login.aspx?direct=true&db=pdh&AN=2009-00130-005&site=eds-live&scope=site>

Pease, B. (2012). The politics of gendered emotions: disrupting men's emotional investment in privilege. *Australian journal of Social issues*, 47(1), ss. 125-142.
<http://ludwig.lub.lu.se/login?url=http://search.ebscohost.com.ludwig.lub.lu.se/login.aspx?direct=true&db=sih&AN=87526982&site=eds-live&scope=site>

Prieto, H. P. (2006). Inledning. I Prieto, H. P. (red.) *Erfarenhet, berättelse och identitet: Livsberättelsestudier*. ss. 7-10. <http://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:6418/FULLTEXT01.pdf>

Randell, E. (2016). *Adolescent boys' health - managing emotions, masculinities and subjective social status*. Diss. Umeå: Umeå universitet. <http://umu.diva-portal.org/smash/get/diva2:968924/FULLTEXT01.pdf>

Riessman, C. K. (2008). *Narrative methods for the human sciences*. Thousand oaks: Sage Publications, inc.

Sideridou, N. (2011). *Emotioner och emotionella uttryck i Sverige och Grekland*.

Masteruppsats, Sociologiska institutionen. Göteborg: Göteborgs universitet.

https://gupea.ub.gu.se/bitstream/2077/27892/1/gupea_2077_27892_1.pdf?fbclid=IwAR1gdel31DoegRhZev-Q4P7JxtF1QQP_-q3O9ZE8zziH4_hcodkSWp14Pk0

Sjöström, M. (2009). Män är inte fostrade att prata känslor. *Svenska dagbladet*, 19 augusti.

<https://www.svd.se/man-ar-inte-fostrade-att-prata-kanslor>

Vetenskapsrådet. (2002). *Forskningsetiska principer inom humanistisk - samhällsvetenskaplig forskning*. Stockholm: Vetenskapsrådet. <http://www.codex.vr.se/texts/HSFR.pdf>

Wenneberg, S. B. (2001). *Socialkonstruktivism: positioner, problem och perspektiv*. Malmö: Liber ekonomi.

Wettergren, Å. (2013). *Emotionssociologi*. Malmö: Gleerup.

Winch, G. (2014). *Första hjälpen för känslor : praktiska råd när livet gör ont*. Malmö: Liber.